

*Kulturhistorisk stedsanalyse og
lokal medvirkning:
hvem identifiserer verdiene?*

v/ Gro Jerpåsen, NIKU

Norsk planmøte

Lillestrøm, 20-21 oktober 2014

Rammen

- ▶ Teoretisk endring fra faglig objektivitet til subjektiv relativisme og halvveis tilbake
- ▶ Fra bevaring av kulturminner (objekter) til kulturarven som prosess og rolle i samfunnet
- ▶ Den Europeiske Landskapskonvensjonen
- ▶ De fleste kulturminner skal ivaretas gjennom Plan- og bygningsloven
- ▶ Mer ansvar til kommunene

Bevaring/vern versus kulturarv

Bevaring/vern:

- Statisk, stoppe tiden
- Fokus på fortiden
- Bakover-skuende restriksjoner
- Styrt av eksperter og myndigheter

Kulturarv:

- Dynamisk, forholder seg til endring
- Fokus på nåtid og framtid
- Medvirkning, betydning for steders og menneskers identitet og tilhørighet

L.J. Smith: Authorised Heritage Discourse.

‘Heritage always in the process of being defined’.

Bevaring og vern

Røros, UNESCO verdensarv

Havrå-tunet, Hordaland - kulturmiljø-fredning

Kulturarv og lokal identitet

Vassås ødegård i Hof i Vestfold – et lokalt initiert prosjekt

Kulturminnesøk

Hjem / Minnesøk

Nyheter

Om kulturminner

Om Kulturminnesøk

Side med informasjon

Er du et Kulturminne?

Se Gul Liste i Oslo

Kulturminnesøk på mobil

Side fra nettsajten

Se alle

01 september 2014 Årets "We Love Monuments" er i gang
I hele september kan du delta i fotokonkurransen med dine foto av kulturminne i Norge.

22 juli 2014 Kartfunksjon ned 22. juli kl. 15

20 mai 2014 Gul liste i eget lemskart

20 mai 2014 Føll i mobilapp for iOS

Side bilder

Se alle

Side kommentarer

Se alle

Tjugum kirkested (20 oktober)
Bilde av gamle Tjugum kirke er etter malen s...

Fromskogen (19 oktober)
ID : 105125, grøntys. - og deler av
ID : 10512...

Stensvei 4 (15 oktober)
Den såkalte hekkeloka, er nok en
bigolar kjern.

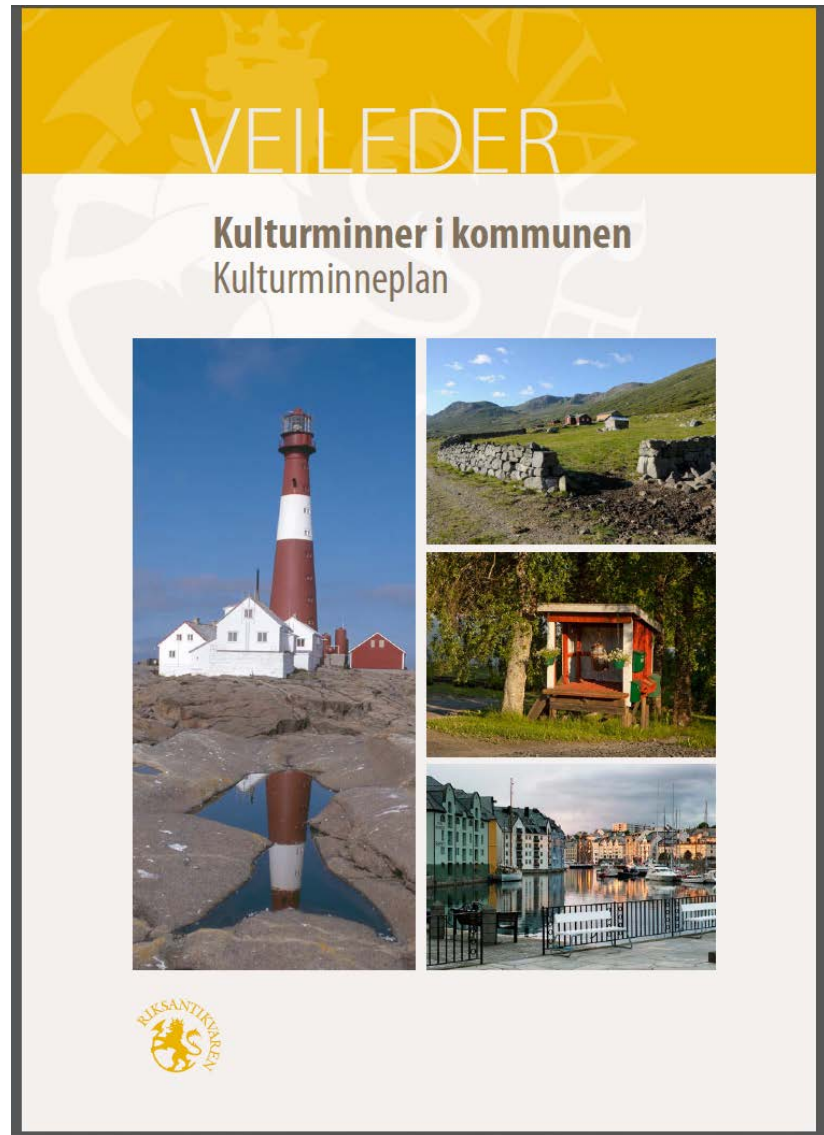
Haugens, Brunlens (15 oktober)
Den mørke ringen sees best på FINN,
kart, foto...

Riksantikvaren
Direktoratet for kulturminneforvaltning, Dronningensgate 13, Pb. 5196 Dep., 0034 Oslo,
Tlf: 22 94 04 00, Faks: 22 94 04 04 E-post: postmottak@ra.no

Kompetanse i kommunene

Kulturhistorisk stedsanalyse DIVE – Hva er DIVE?

- Utviklet av Riksantikvaren i samarbeid med andre nordiske land
- Utviklet for mindre byer og tettsteder
- En spesialisering av stedsanalyser
- Integreert plan- og forvaltningsredskap
- Et prosessverktøy - vekt på prosess og medvirkning lokalt

[www.riksantikvaren.no/Norsk/Nettsted for tettsted](http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nettsted_for_tettsted)

Målene med DIVE-analysen

- ▶ **Et kunnskapsunderlag –
Klargjør hva som har vært
viktig for stedets utvikling**
- ▶ **Klargjør hvilke spor som er
sentrale og hvilke som er
mindre viktige**
- ▶ **Får frem kulturarvens
betydning som verdi- og
utviklingsressurs**

Hva står DIVE for?

D – describe (beskrive)

Historiske karakter. Hva forteller dagens landskap og miljø om analyseområdets opprinnelse, utvikling og karakter?

I - interpret (tolke)

Historisk betydning. Hvorfor har enkelte elementer og karaktertrekk i analyseområdet hatt spesiell samfunnsmessig betydning?

V - value (vurdere)

Hvilke historiske elementer og karaktertrekk har spesiell verdi, kan de utvikles og hvor går grensene for hva de tåler?

E - enable (aktivere)

Hvordan kan stedets prioriterte, historiske karaktertrekk og ressurser forvaltes og utvikles?

Kulturhistorisk stedsanalyse DIVE

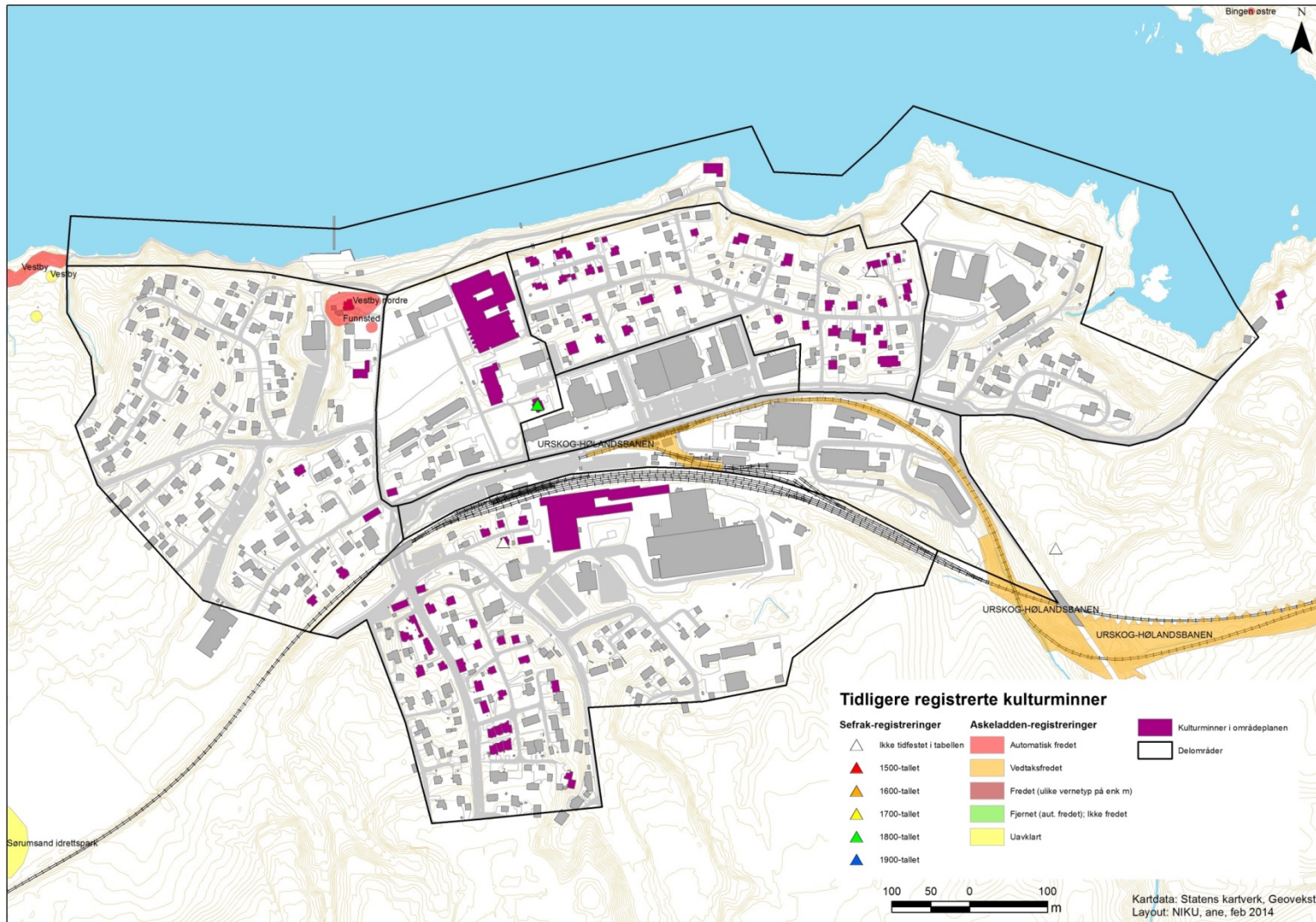

Medvirkning, prosess

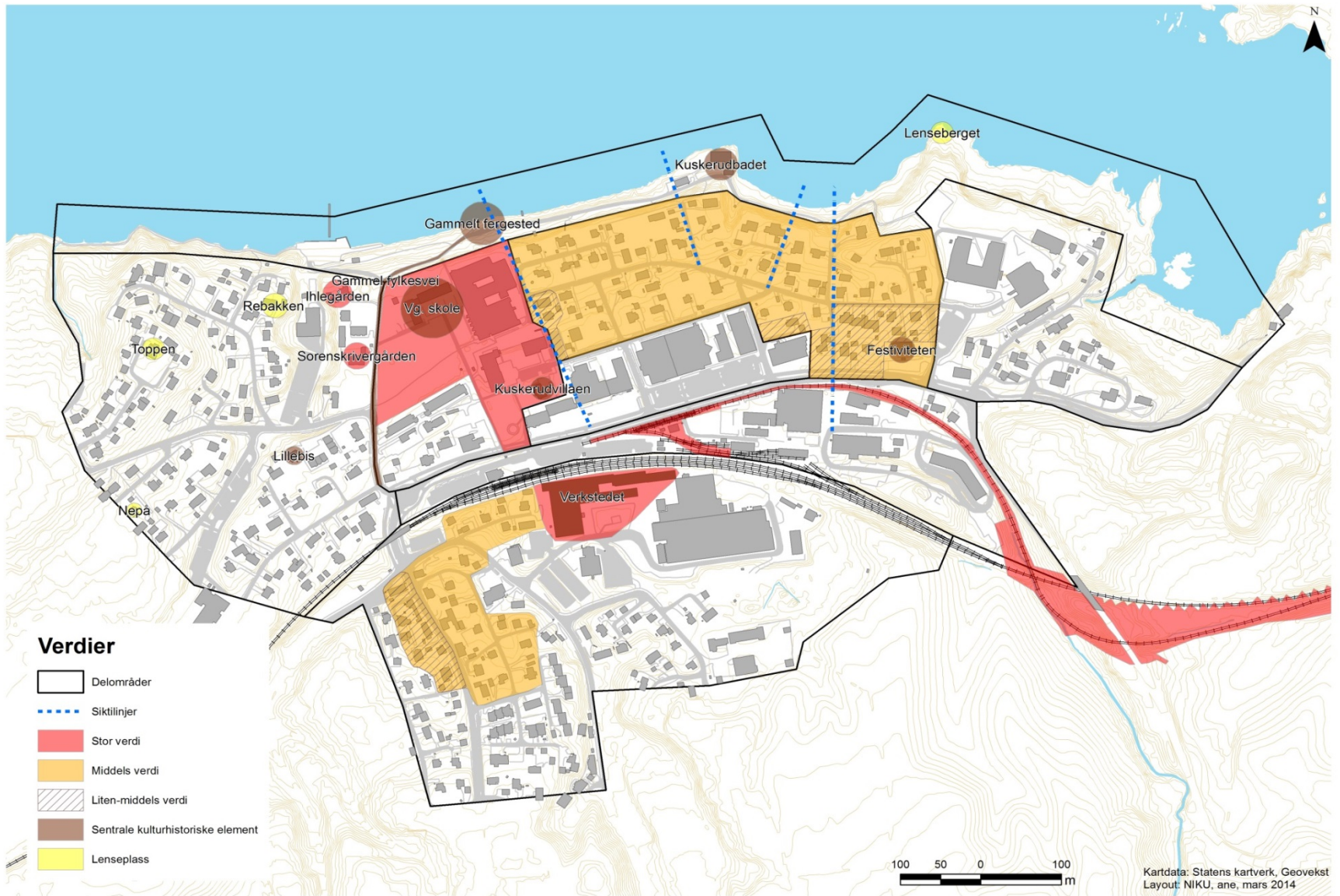

Eksempel DIVE - kunnskapsgrunnlag

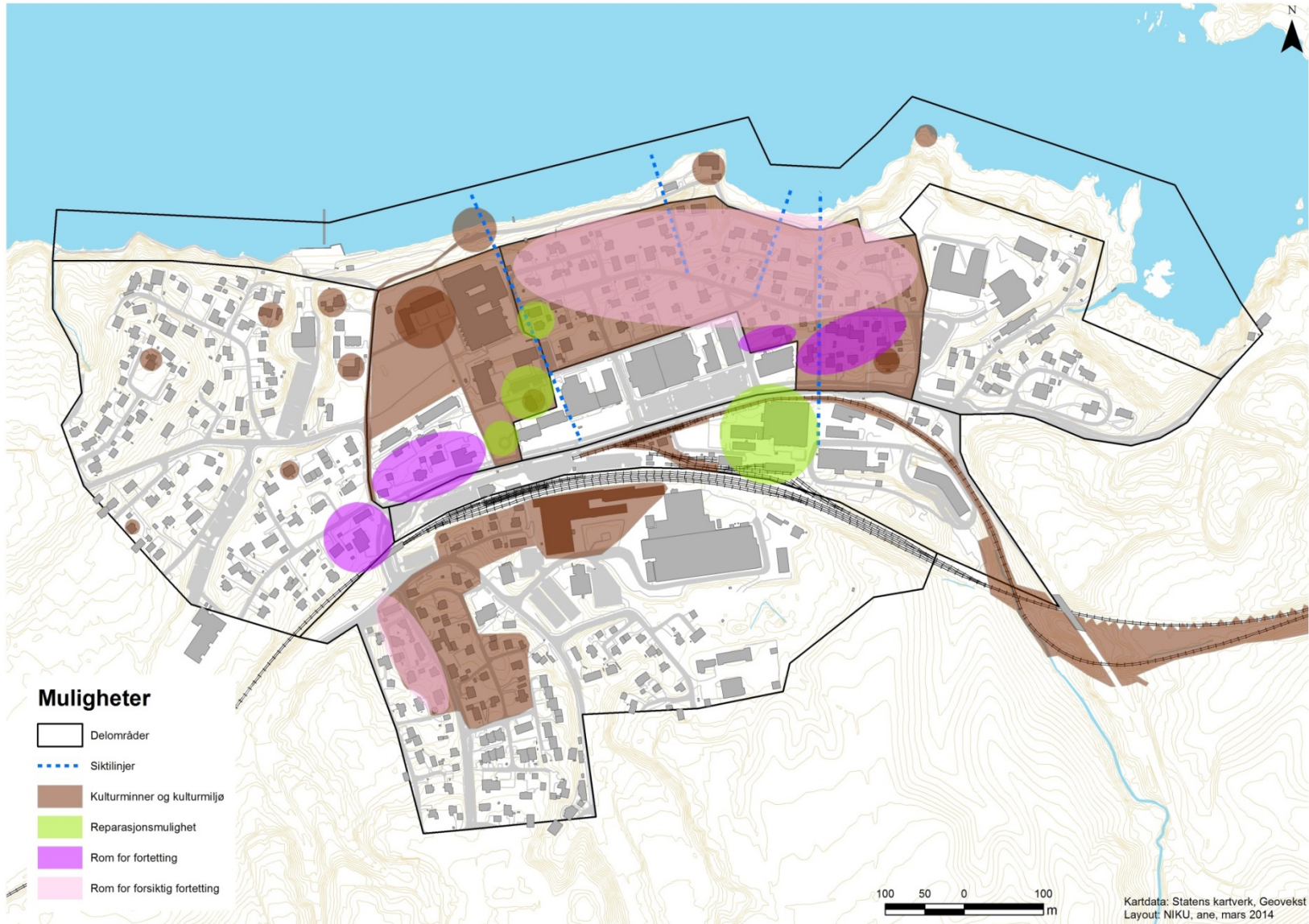

Verdivurderinger

Muligheter - aktivering

Hvem identifiserer kulturminne-verdiene?

Eksisterende verdikriterier:

- ▶ Kunnskapsverdi – alder, sjeldenhet
- ▶ Opplevelsesverdi - estetikk
- ▶ Bruksverdi – ny bruk, gjenbruk

Verdi for hvem?

- ▶ Ekspertene og nasjonal og regional forvaltning
- ▶ Kommunal administrasjon (plan/kultur)
- ▶ Interesseorganisasjoner
- ▶ Lokal-politikere
- ▶ Innbyggere/turister
- ▶ Utviklere/utbyggere/eiere/private aktører

Utfordringer

- ▶ Vi mangler fortsatt et apparat til å håndtere ulike verdier – bl.a. mangelfullt kriteriesett
- ▶ Kommunene trenger mer kompetanse og bevisstgjøring for å kunne gjøre egne vurderinger for å ivareta sine steder, landskap og kulturminner
- ▶ Forvaltningen (nasjonalt og regionalt) må tørre å gi slipp på ansvar

